

Zaprimljeno: 20.11.2008.

Izvorni znanstveni članak

UDK: 376.5

SPREMNOST I MOBILIZACIJA ZAJEDNICE ZA PREVENCIJU RIZIČNIH PONAŠANJA DJECE I MLADIH: PERSPEKTIVA KLJUČNIH LJUDI U ISTARSKOJ ŽUPANIJI

Josipa Bašić**Miranda Novak**Odsjek za poremećaje u ponašanju
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet
Sveučilišta u Zagrebu**Sonja Grozić-Živolić**Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb
Istarske Županije
Pula

SAŽETAK

U ovom radu elaboriraju se rezultati dobiveni primjenom Upitnika za ključne ljude koji upućuju na razinu spremnosti i mogućnosti njihove mobilizacije za prevenciju poremećaja u ponašanju i rizičnih ponašanja djece i mladih u 12 lokalnih zajednica u Istarskoj županiji. Cilj je rada usmjeren izučavanju mogućnosti mobilizacije zajednice kroz spremnost njenih ključnih ljudi i to kroz analizu njihovih snaga i odgovora na pitanje jesu li oni spremni biti nositeljima prevencije u Istarskoj županiji. Podatci su sastavni dio podataka glavnog istraživanja projekta „Zajednice koje brinu kao model prevencije poremećaja u ponašanju“ provedenog u proljeće 2004. godine. Uzorak su činili ključni ljudi lokalnih zajednica (N=151). Rezultati su prikazani kroz apsolutne i relativne frekvencije na 4 promatrana područja: osviještenost za prevenciju; znanje o prevenciji i preventivnim programima; spremnost organizacije (u kojima su zaposleni ključni ljudi) za prevenciju, procjenu organizacije u kojoj su zaposleni ključni ljudi u prevenciji za posljednjih 12 mjeseci. Razlike po spolu ispitanika su testirane t-testom.

Rezultati po pitanju osviještenosti ključnih ljudi doprinose zaključku o relativno visokoj osviještenosti većeg broja ispitanih ključnih ljudi za prevenciju. Međutim, istovremeno oko 80% ispitanih ključnih ljudi nije zainteresirano aktivno se uključiti u poboljšavanje programa prevencije u njihovoj zajednici, percipiraju slabiju spremnost njihovih organizacija na izdvajanje financijskih sredstava za programe zaštite i pomoći djeci i mladima, slabiju suradnju s drugim organizacijama za prevenciju u njihovoj zajednici te manje rasprava o programima pomoći djeci u njihovim organizacijama. Podatci također pokazuju da se pomaci u organizacijama ispitivanih ključnih ljudi u posljednjih 12 mjeseci nisu dogodili ili da su ostali na istom. Značajno u području razlika među ključnim ljudima jesu evidentirane razlike po spolu. Žene ključni ljudi imaju veću osviještenost o potrebi pomoći i zaštite te prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih u njihovim zajednicama.

Ključne riječi: spremnost, mobilizacija, zajednica, ključni ljudi, prevencija poremećaja u ponašanju, prevencija rizičnih ponašanja djece i mladih

UVOD

Spremnost i mobilizacija zajednice za implementaciju preventivnih napora u posljednje vrijeme nezaobilazni su kod planiranja, implementiranja, evaluiranja i institucionalizacije (održivosti prevencije u zajednici). Isto tako nezaobilazni su koraci

ukoliko se želi implementirati učinkovite ili na dokazima utemeljene (evidence-based ili science-based) pristupe prevenciji.

Spremnost zajednice za primjenu programa prevencije ili strategijskih postavki istih definira se kao kohezivan, ali multidimenzionalan kon-

strukt povezan s karakteristikama zajednice i pojedina u njoj. Taj termin počinje se upotrebljavati prije 50-ak godina (Burgess, McDonald, Roberts, 1995, prema Chilenski, Greenberg, Feinberg, 2007) kako bi se opisao ekološki kontekst i organizacijski sustav u kojem se stvaraju napori implementacijama promjena u zajednici (Boyd, Angelique, 2002; Bronfenbrenner, Morris, 1997; Cummings, Worley, 2001; Foster-Fishman, Keyes, 1997, prema Chilenski, Greenberg, Feinberg, 2007). Isti autori navode kako je interes za procjenu spremnosti zajednice za preventivne napore važan zbog nalaza da je spremnost zajednice potencijalan moderator uspješnosti implementacije preventivnih programa i njihovih ishoda (Harachi, Abbot, Catalano, i Haggerty, 1999; Solomon i sur., 2000; prema Chilenski, Greenberg i Feinberg, 2007).

Uobičajeno je da je procjena spremnosti jedan od prvih koraka zajednice za primjenu preventivskih programa ili strategija te uvođenje promjena u zajednicu (Osborn, Malig i Calamaba, 2007). Većina zajednica razlikuje se po mnogim parametrima njihovog funkcioniranja pa tako i razine pripremljenosti za programe prevencije mogu biti različite. Više je načina na koje se procjenjuje spremnost zajednice za implementaciju preventivskih programa. Jedan od najčešće korištenih načina procjene spremnosti zajednice je ispitivanje ključnih ljudi. Dakle onih ljudi koji su u određenoj zajednici najbliži znanjima o poduzimanju preventivnih aktivnosti i/ili bi svojim iskustvom (kroz veću ili manju uključenost u donošenje odluka i/ili izravnom participacijom u nekim programima) mogli doprinijeti stvaranju slike svake pojedine zajednice, njenih jakih i slabih strana. Takve procjene moguće je napraviti na osnovi kvalitativne metodologije, pri čemu ključni ljudi na određena pitanja odgovaraju u obliku eseja i opisuju svoju zajednicu ili se na osnovi polustrukturiranog intervjua s ključnim ljudima također zaključuje o spremnosti i mobilizaciji zajednice za prevenciju. Za procjenu spremnosti zajednice može se koristiti i kvantitativan pristup. To bi značilo da ključni ljudi ili drugi ispitanici ispunjavaju unaprijed pripremljene upitnike na koje daju odgovore (izbor više odgovora na jedno pitanje). I jedan i drugi pristup su u upotrebi, kod čega najbolje rezultate, smatra se, daju kombinacije više metoda procjene.

Prema Western Center for the Application of Preventive Technologies (www.westcapt.org), iz kojeg je preuzet i instrument kojim je ispitivana spremnost zajednice za ovaj rad i za znanstveno-

akcijski projekt (dvije njegove faze) Zajednice koje brinu kao model prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih i Zajednice koje brinu: razvoj, implementacija i evaluacija modela prevencije u zajednici (vidi www.open.org/westcapt/crsurvey.htm), važnost percepcije o spremnosti zajednice očituje se u potrebi da zajednica mora imati podršku i dogovor sa svojim članovima kako bi se moglo koristiti sve potrebne resurse (materijalne i nematerijalne) za implementiranje učinkoviti preventivnih napora. Isti izvor, na osnovi zaključaka Nacionalnog instituta za zlouporabu droga (National Institute on Drug Abuse, 1997) navodi da je spremnost zajednice proces te da na spremnost utječu mnogi čimbenici zbog čega je važno imati sustavan pregled i procijenjenu situaciju. Učinkovitost preventivnih napora i njihovo trajanje povezuje se s uključivanjem lokalnog stanovništva i ciljevima koji zadovoljavaju potrebe i resurse lokalne zajednice. Prema modelu procjene spremnosti zajednice prethodno se procjenjuju psihosocijalne karakteristike zajednice¹ i njihova povezanost s povezanošću u zajednici, inicijativnosti zajednice, učinkovitosti i vodstvom zajednice (Chilenski, Greenberg i Feinberg, 2007).

Instrumenti u obliku upitnika, polustrukturirani intervjui ili esejski odgovori uobičajeno (Oetting i sur. 1995) se sastoje od 6 dimenzija: postojeće preventivne aktivnosti u zajednici, znanje o problemu, znanje o alternativnim metodama, vodstvo, resursi za prevenciju i klima u zajednici. Prema Oettingu i suradnicima (1995) da bi zajednica dosegla uspjeh na visokoj razini ona mora realizirati velika poboljšanja u stupnjevima spremnosti zajednice. Za to je prema Oetting i suradnicima (1995) potrebno procijeniti 9 stupnjeva spremnosti zajednice: (1) tolerancija zajednice (2) ne znanje/ ne osviještenost, (3) poricanje problema, (4) nejasna/ mutna slika/ osviještenost, (5) spremnost za prethodno planiranje, (6) inicijacija/ početak, (7) institucionalizacija/ stabilizacija, (8) potvrda programa/ širenje, (9) profesionalizacija. Za korištenje navedenih stupnjeva procjene spremnosti zajednice važno je imati jasan opis svakog od stupnjeva te nakon procjene stupnja/ razine spremnosti zajednice pripremiti strategije za poboljšavanje stupnja spremnosti zajednice kroz određeno vrijeme. Kako se spremnost zajednice razvija i povećava, jača osviještenost (jasnija slika) za potrebe prevencije, pripremaju se odgovarajući treninzi osoblja (Feinberg i sur., 2002) te podiže učinkovitost planiranih, implementiranih i evaluiranih programa prevencije. Spremnost zajednice

¹ Vidi rad Percepcija rizika i potreba zajednice: percepcija građana i ključnih ljudi u Istarskoj županiji (Bašić, Novak, Grozić-Živolić, 2008) u ovom broju časopisa str. 85-96

procijenjena u jednom vremenskom razdoblju, nažalost, nije za sva vremena. To drugim riječima znači da se radi o procesu koji ako se zaustavi, zaustavljaju se i očekivani učinci.

Mobilizacija, između inih značenja, označava proces organiziranja građana u grupe sa svrhom izvršavanja određenih zadataka, poduzimanja akcija, primjerice organizacija građana za izvršavanje javnih radova, vođenja prosvjeda, kampanja i sl. (Spajić-Vrkaš, Kukoć, Bašić, 2001). *Mobilizacija zajednice* definira se kao proces izgradnje kapaciteta kroz koji pojedinci, skupine ili organizacije, planiraju, iznose, i evaluiraju aktivnosti, na suradničkoj i osnovi podržavanja, kako bi zadovoljili svoje potrebe, bilo na vlastitu inicijativu ili potaknuti izvana².

Razumijevanje i procjena spremnosti zajednice je ključni čimbenik u organiziranju zajednice za mobilizaciju. Tako su spremnost zajednice i njena mobilizacija dio istog (prvog) koraka u razvijanju i implementaciji učinkovitih programa/strategija prevencije (vidi korake u projektu Zajednice koje brinu, Bašić, Ferić Šlehan, Kranželić Tavra, 2007, 2007a). Zajednice s visokim stupnjem identiteta, kohezivnosti i međusobne povezanosti imaju veću vjerojatnost za mobiliziranje građana kako bi se riješili neki vlastiti problemi (Flick i sur. 1994, prema Loue, Lloyd i O'Shea, 2003). Mobilizacija zajednice uključuje sve aktivnosti kojima će se pripremiti zajednica da prihvati, i podrži koncept ili strategiju prije nego prihvati neku akciju, primjerice prevenciju rizičnih ponašanja djece i mladih. Treno i Holder (1997, prema Loue, Lloyd i O'Shea, 2003) polaze od pozicije da uspješna mobilizacija zajednice mora izrastati iz „baze“ i odnositi se na identificirane potrebe zajednice. U organizaciji mobilizacije zajednice nalaze se 4 međusobno povezane faze: (1) procjena, (2) istraživanje, (3) akcija i (4) refleksija (Loue, Lloyd i O'Shea, 2003). Procjena je proces u kojem članovi zajednice identificiraju i definiraju kritične probleme koji pogađaju njihovu zajednicu. Istraživanja su uobičajeno usmjerena objašnjenjima uzroka i povezanosti s identificiranim problemima u fazi procjene (primjerice istraživanje rizičnih i zaštitnih čimbenika povezanih s razvojem problema ponašanja djece). Akciju predstavljaju različite „vježbe socijalne moći“ neke/ih organizacije/a kroz javna događanja kojima se demonstrira snaga/moć tih akcija. Faza akcije počinje s razvojem i primjenom strategija (prevencije primjerice). Refleksija se odvija kao faza u kojoj članovi upotpunjavaju svoja

vidjenja o tome kako napreduje postavljena organizacija kroz organizacijski krug, odnosno ispituje se učinkovitost preventivskih strategija, identificiraju se eventualni problemi rukovođenja ..., i/ ili buduće smjernice djelovanja. Opisani proces je cirkularan što znači da se uvijek i ponovno vraća na početne faze i tako unapređuje cjelokupnu aktivnost. Koncept mobilizacije zajednice podrazumijeva s jedne strane *izgradnju zajednice i socijalne politike*, kroz poticanje pozitivnih veza između pojedinaca, skupina, susjedstava i organizacija, te s druge strane *intervencije temeljene na osnaživanju zajednice*, kako bi se učvrstile norme i resursi za rješavanje problema u zajednici (Joffres i sur., 2002, prema Kim-Ju i sur., 2008).

U ovom radu elaboriraju se rezultati dobiveni primjenom Upitnika za ključne ljudi koji upućuju na razinu spremnosti i mogućnosti mobilizacije za prevenciju poremećaja u ponašanju i rizičnih ponašanja djece i mladih u 12 lokalnih zajednica u Istarskoj županiji. Cilj rada je razmotriti mogućnosti za mobilizaciju zajednice kroz spremnost njenih ključnih ljudi. Također, cilj ovog rada je analiza snaga ključnih ljudi i odgovor na pitanje jesu li oni spremni biti nositeljima prevencije u Istarskoj županiji. Podatci su dio glavnog istraživanja s početka realizacije znanstveno-akcijskog projekta Zajednice koje brinu kao model prevencije poremećaj u ponašanju djece i mladih (prva faza projekta od 2003. do 2006. godine).

METODE RADA

Uzorak ispitanika

Uzorak ispitanih ključnih ljudi korišten u ovom radu je prigodni uzorak, kojeg su po osnovnim dogovorenim karakteristikama birali suradnici na projektu u svakoj lokalnoj zajednici Istarske županije. Ukupan uzorak ključnih ljudi koji su sudjelovali u navedenom istraživanju u 12 lokalnih zajednica u Istarskoj županiji činio je 151 ispitanik. U uzorku ključnih ljudi bilo je nešto više muških (64.9%) nego ženskih ispitanika (35.1%). Po dobi ispitanici su najčešće bili u rasponu od 51 do 60 godina (39.7%) te u dobi od 41 do 50 godina (32.5%). Nešto više od 20% (21.1%) bilo je ispitanika u dobi od 21 do 40 godina. Iznad 60 godina starosti bilo je 6.6% ispitanika. Obrazovna struktura ispitanika bila je kako slijedi: najveći broj ispitanika imao je visoku stručnu spremu (47.0%), 25.2% imalo je višu spremu, 22.5% završilo je srednju školu, s

² http://www.hcpartnership.org/Publications/comm_mob/htmlDocs/prepareMobil/prepareMobil_sum.htm

magisterijem ili doktoratom bilo je 4.6% ispitanika te 0.7% onih koji su završili samo osnovnu školu (1 ispitanik). Prema tipu institucija ispitanici su u najvećem broju iz ustanova (najčešće djelatnici ili ravnatelji dječjih ustanova, osnovnih i srednjih škola ili drugih društveno organiziranih ustanova (27.2%), slijede gospodarstvenici (23.2%, ključni ljudi poslovnih subjekata u lokalnim zajednicama), ispitanici vezani radnim mjestima za različite političke funkcije (predstavnička tijela vlasti, izvršna tijela vlasti, gradska uprava ...) su slijedeći po učestalosti u uzorku (21.9%), vodeći ljudi nevladinih organizacija u uzorku sudjeluju s oko 15%, dok je ispitanika koji su iz nekih drugih tipova ustanove bilo u uzorku oko 13%. Aktivnost u političkoj stranci imalo je 30.5% ispitanika, odnosno 69.5% ispitanika nije bilo aktivno ni u jednoj političkoj stranci. U odnosu na navedene karakteristike uzorka, ove nalaze nije moguće generalizirati na sve ključne ljude u lokalnim zajednicama Istarske županije nego samo u odnosu na ispitanu skupinu ključnih ljudi u promatranim lokalnim zajednicama.

Instrument

Za ovaj rad korišteni su podatci dobiveni primjenom Upitnika za ključne ljude (modificirana verzija Community Key Leader Survey, Western Region Center for Application of Prevention Tehnology, SAD, <http://captus.samhsa.gov/resources/bp/steps1/survey.cfm>). Upitnik je primijenjen u sklopu glavnog istraživanja koje se provodilo u proljeće 2004. godine. Upitnikom za ključne ljude u zajednici (38 varijabli) procjenjuje se:

- opći stav o prevenciji u zajednici
- znanje o postavljenim programima i zainteresiranosti za unaprjeđenje tog znanja
- spremnost njihove organizacije za različite vidove pomoći za prevenciju i suradnju s drugima
- procjena ulaganja napora njihove organizacije u različite vidove pomoći za prevenciju i suradnju s drugima
- procjena ulaganja njihove organizacije u prevenciju u posljednjih 12 mjeseci.

Generalno se može reći da se upitnikom mogu prikupiti pokazatelji o: osviještenosti za prevenciju te usmjerenosti prema prevenciji i preventivnim akcijama unutar različitih razina/dionika u zajednici. Razine percepcije prevencije idu od individualne razine svakog ispitanika pa do percepcije s razine odgovornosti organizacije koju ispitanik predstav-

lja. Prvi podatci pilot istraživanja na Bujštini, po ovom Upitniku, prikazani su djelomično u radu Bašić (2005).

REZULTATI

1. Deskriptivna analiza rezultata Upitnika za ključne ljude

U nastavku rada analiziraju se rezultati (apsolutne i relativne frekvencije) dobiveni primjenom Upitnika za ključne ljude u 12 lokalnih zajednica Istarske županije. Kako je Upitnik podijeljen u četiri konceptualna dijela (*osviještenost za prevenciju, znanje o prevenciji i preventivnim programima, spremnost organizacije - u kojima su zaposleni ključni ljudi - za prevenciju, organizacija u kojoj su zaposleni ključni ljudi u prevenciji za posljednjih 12 mjeseci*) svaki od tih dijelova bit će elaborirani te izvedeni zaključci o spremnosti i (manje) mobiliziranosti promatrane/ih zajednica kao ključnog koraka u implementiranju prevencije rizičnih ponašanja djece i mladih u zajednici.

Pregledom podataka u Tablici 1. vrlo je jasan pozitivan smjer osviještenosti ključnih ljudi za potrebe brige i zaštite djece i mladih, ali i za potrebe prevencije poremećaja u ponašanju i mnogih rizičnih ponašanja djece i mladih u svojim zajednicama. Gledano kroz kategorije odgovora «u potpunosti se slažem», najveći postotak ključnih ljudi podržava tvrdnju prema kojoj je «ulaganje u djecu i mlade ulaganje u budućnost». Sličan postotak ključnih ljudi opredjeljuje se za tvrdnju da je «djeci i mladima potrebno osigurati prostor za njihove aktivnosti», «u državnom i gradskom proračunu trebalo bi osigurati sredstva za programe prevencije» te «svaka lokalna zajednica trebala bi organizirati programe brige i zaštite djece i mladih na svom području». Uzimajući u obzir podatke u kategorijama «u potpunosti se slažem» i «slažem se», u tom se rasponu nalazi od najmanje 64.9% do najviše 99.3% ispitanih ključnih ljudi. Prema tim podacima najviše ispitanika smatra da bi briga o djeci i mladima trebala biti javna potreba u svakoj zajednici, odnosno da bi u državnom i lokalnim gradskim proračunima trebalo osigurati sredstva za programe prevencije, zatim da je ulaganje u djecu ulaganje u budućnost te da je prevencija poremećaja u ponašanju djece i mladih važna. Nešto manje, ali još uvijek dosta ispitanika, smatra da lokalna uprava treba sudjelovati u programima prevencije, u programe prevencije trebalo bi uključivati vodeće ljude u zajednici, izražavaju brigu o tome ima li njihova zajednica dovoljno

Tablica 1. Osviještenost ključnih ljudi za potrebe prevencije u njihovoj zajednici

Varijable	u potpunosti se slažem	slažem se	nisam siguran	ne slažem se	u potpunosti se ne slažem
	F / %	F / %	F / %	F / %	F / %
1. treba organizirati programe brige i zaštite djece	109/72.2	38/25.2	4/2.6	0	0
2. sudjelovanje LZ u prevenciji zakonska je obveza	74/49.0	47/31.1	28/18.5	2/1.3	0
3. treba osigurati sredstva za programe prevencije	111/73.5	39/25.8	0	1/7	0
4. programi prevencije podižu kvalitetu života u zajednici	81/53.6	58/38.4	10/6.6	2/1.3	0
5. u programe prevencije treba uključiti vodeće ljude	52/34.4	67/44.4	25/16.6	6/4.0	1/7
6. lokalna zajednica ne treba sudjelovati u programima prevencije	55/36.4	66/43.7	19/12.6	6/4.0	5/3.3
7. programi prevencije su širi društveni interes	96/63.6	51/33.8	4/2.6	0	0
8. briga o djeci javna je potreba u zajednici	105/69.5	45/29.8	1/7	0	0
9. dobro je da djeca sudjeluju u životu zajednice	98/64.9	50/33.1	3/2.0	0	0
10. djeci treba osigurati prostor za aktivnosti	114/75.5	32/21.2	4/2.6	1/7	0
11. ulaganje u djecu je budućnost	133/88.1	16/10.6	2/1.3	0	0
12. prevencija poremećaja u ponašanju djece je važna	99/65.6	50/33.1	2/1.3	0	0
13. želim znati više o vremenu i energiji potrebnoj za programe prevencije	33/21.9	96/63.6	16/10.6	5/3.3	1/7
14. ne znam zašto neki prevenciju smatraju važnom	48/31.8	50/33.1	30/19.9	14/9.3	9/6.0
15. brinem ima li zajednica dovoljno programa prevencije	33/21.9	73/48.3	38/25.2	5/3.3	2/1.3

programa prevencije poremećaja u ponašanju ili smatraju da znaju zašto se neki programi prevencije poremećaja u ponašanju smatraju važnim.

Navedeni rezultati po pitanju osviještenosti ključnih ljudi doprinose zaključku o visokoj osviještenosti velikog broja ispitanih ključnih ljudi za prevenciju. Iako bi se navedeno moglo smatrati vrlo dobrom pretpostavkom za učinkovito implementiranje preventivnih strategija i programa, ne treba izgubiti iz vida da se radi o samopercepciji ključnih ljudi. Važno je i napomenuti da su takvi odgovori i socijalno prihvatljivi i očekuju se u jednom takvom istraživanju.

Nadalje, moguća deklarativna podrška implementiranju i podržavanju prevencije u lokalnim zajednicama nažalost još uvijek nije garancija da će sve potrebno za poduzimanje preventivnih intervencija biti adekvatno podržano. Taj zaključak donekle je vidljiv u smanjivanju broja ključnih ljudi kada oni odlučuju o potrebi da se sami uključe u programe prevencije.

U analizama slijedećih podataka taj smjer osviještenosti ključnih ljudi bit će donekle potvrđen ili opovrgnut.

Prije toga evo još nekih pokazatelje koji mogu svjedočiti o indirektnoj osviještenosti ključnih ljudi, a koji su za potrebe ovog rada prikupljeni od koordinatora za nekoliko lokalnih zajednica koje sudjeluju u projektu. U razdoblju provedbe projekta Zajednice koje brinu kao model prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih (podatci promatrani od 2001. godine nadalje i posebno od 2004. godine) u svim jedinicama lokalne samouprave uključenima u projekt može se primijetiti trend sve većeg ulaganja proračunskih sredstava u programe i projekte namijenjene prevenciji poremećaja u ponašanju djece i mladih, i ti se pomaci smatraju značajnima. Primjerice, Grad Labin je za prevenciju poremećaja u ponašanju 2001. godine izdvajao 69.000,00 kn, a 2008. godine 215.000,00 kn, što je povećanje za 212 %. Grad Pazin 2001. godine izdvajao je 20.398,00 kn a 2008. 168.000,00 kn ili 714 % više. Istarska županija 2001. godine osigurala je za programe pre-

Tablica 2. Znanje o prevenciji/ programima te zainteresiranost za unapređenje tih programa

Varijabla	potpuno netočno	djelomično točno	ni točno ni netočno	gotovo točno	potpuno točno
	F / %	F / %	F / %	F / %	F / %
1. postoje programi prevencije u mojoj zajednici	12/7.9	18/11.9	38/25.2	37/24.5	46/30.5
2. želim naučiti više o programima prevenciji u mojoj zajednici	4/2.6	4/2.6	19/12.6	57/37.7	67/44.4
3. poznato mi je tko provodi programe prevencije	27/17.9	21/13.9	16/10.6	50/33.1	37/24.5
4. nisam zainteresiran za aktivno uključivanje u poboljšanje programa prevencije	3/2.0	8/5.3	21/13.9	28/18.5	91/60.3
5. ne znam o programima prevencije u mojoj zajednici	19/12.6	25/16.6	21/13.9	32/21.2	54/35.8
6. znam koji programi prevencije postoje u mojoj zajednici	27/17.9	23/15.2	24/15.9	56/37.1	21/13.9
7. poznato mi je da u gradskoj upravi postoji tijelo koje brine o prevenciji	21/13.9	16/10.6	34/22.5	28/18.5	52/34.4
8. mogu razlikovati vrste usluga koje nude različiti programi prevencije	9/6.0	14/9.3	26/17.2	66/43.7	36/23.8

prevencije 416.395,00 kn, a 2008. godine 1.359.800,00 kn, odnosno 227% sredstava više. Naglašen pozitivan skok tj. porast sredstava, u gotovo svim lokalitetima zabilježen je u proračunu za 2004. godinu, a to se u projektnom ciklusu poklapa sa prezentiranjem rezultata istraživanja, procijenjenim potrebama te iskazanim preventivnim prioritetima. I ukupan broj projekata koje jedinice lokalne samouprave sufinanciraju popeo se od 2 (Pazin) ili 6 (Istarska županija) na 8-9 (u Pazinu), odnosno 23 - 28 (Istarske županije). I ovdje se veća ponuda projekata može zamijetiti od 2004. godine nadalje. Iako se najviše novih projekata pojavilo 2005.-2006. godine, još se uvijek na razini lokaliteta svake godine pojavi jedan ili dva nova programa.

U Tablici 2. nalaze se pokazatelji prema kojima je moguće procijeniti stupanj poznavanja programa prevencije ispitanih ključnih ljudi u njihovim zajednicama. Osviještenost i znanje o tim programima može govoriti o uključenosti mnogih članova zajednice u njihovu realizaciju, ali i o činjenici da za te i takve programe ključni ljudi i ne znaju dovoljno. Podatak koji se posebno ističe, vezan je za oko 80% (zajedno odgovori gotovo točno i potpuno točno) ispitanih ključnih ljudi koji nisu zainteresirani za aktivno uključivanje u poboljšavanje programa prevencije u njihovoj zajednici. To možda i nije najlošiji podatak ako se uzme u obzir da se radi o aktivnom

uključivanju u programe (ili njihovo poboljšavanje), a velika vjerojatnost je da se od ispitanih ključnih ljudi to ni ne očekuje, odnosno da se ne osjećaju i često nisu eksperti na tom području. Ovo može biti loša vijest jer uključivanje u programe prevencije ne mora biti vezano za direktno uključivanje u programe već i na to da rade kroz podupiranje materijalnim i nematerijalnim resursima čime se pospješuje njihovu primjenu i učinkovitost (dostupnost programa većem broju djece, roditelja ...). Da sve nije tako crno ili to tako ne treba gledati (polupuna čaša) je moguće zaključivati na osnovi podataka prema kojima preko 80% ispitanika (gotovo i potpuno točno) želi naučiti više o programima prevencije u lokalnoj zajednici te da njih oko 68% (gotovo i potpuno točno) može razlikovati vrste usluga koje nude različite programe prevencije. Više od polovine ispitanika, prema rubrikama gotovo i potpuno točno, svjesno je da postoje programi prevencije u njihovoj zajednici, poznato im je tko provodi programe prevencije, znaju koji programi prevencije postoje u njihovoj zajednici, poznato im je također da u gradskoj upravi postoji tijelo³ koje djeluje na području prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih, ali istovremeno ne znaju o programima prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih (vrlo vjerojatno se radi o ne poznavanju konkretnih programa u smislu što oni „rade“ i kako djeluju).

³ Kao primjer takvog intersektorskog i interdisciplinarnog tijela može se spomenuti Vijeće za komunalnu prevenciju - tijelo koje sačinjavaju člani ljudi ustanova i institucija koje djeluju u Gradu Labinu od 2004. godine sa ciljem razvijanja učinkovite prevencije kriminaliteta. U okviru Vijeća za komunalnu prevenciju djeluje Stručni tim za mlade u koji su uključeni stručni suradnici osnovnih i srednje škole, liječnik školske medicine, predstavnici policijske postaje i Policijske uprave Istarske zaduženi za maloljetnički kriminalitet, stručne suradnice Centra za socijalnu skrb i kontakt policajci. Stručni tim zajednički surađuje na definiranju i rješavanju konkretnih problema i predlaže mjere i aktivnosti u cilju rješavanja određenih pojava među mladima. Ili Povjerenstvo zajedno protiv ovisnosti koje djeluje u Gradu Poreču.

Tablica 3. Spremnost organizacije (u kojima su zaposleni ključni ljudi) za prevenciju

Varijabla	nije točno	djelomično točno	ni točno ni netočno	potpuno točno	ne znam dovoljno da bih procjenjivao/la
	F / %	F / %	F / %	F / %	F / %
1. moja organizacija je spremna sudjelovati u provedbi prevencije	7/4.6	9/6.0	21/13.9	34/22.5	80/53.0
2. moja organizacija je spremna izdvojiti sredstva za programe zaštite i pomoći djeci	22/14.6	31/20.5	44/29.1	20/13.2	34/22.5
3. članovi moje organizacije imaju formalnu suradnju s članovima drugih organizacija u vezi prevencije	25/16.6	21/13.9	34/22.5	35/23.2	36/23.8
4. članovi moje organizacije uglavnom mogu prepoznati vrste usluga u prevenciji	8/5.3	25/16.6	38/25.2	48/31.8	32/21.2
5. članovi moje organizacije su spremni uložiti trud i vrijeme za provedbu programa za djecu i mlade	5/3.3	24/15.9	33/21.9	46/30.5	43/28.5
6. članovi moje organizacije uglavnom su svjesni preventivskih programa u zajednici	5/3.3	22/14.6	40/26.5	48/31.8	36/23.8
7. na sastancima u mojoj zajednici ponekad se raspravlja o programima pomoći djeci i mladima	23/15.2	23/15.2	21/13.9	33/21.9	51/33.8
8. mislim da bi moja organizacija trebala više sudjelovati u programima prevencije	6/4.0	25/16.6	20/13.2	37/24.5	63/41.7

Procjena spremnosti organizacija, iz kojih dolaze ispitivani ključni ljudi, za podržavanje prevencije poremećaja u ponašanju prikazana je u Tablici 3. Osvrt na pokazatelje prikazane u ovoj tablici moguć je najprije kroz podatke u kategoriji „ne znam dovoljno da bih procjenjivao/la“. Od 21.2% do 53.0% ispitanih ključnih ljudi (što je često i najveći postotak ispitanika po pojedinim kategorijama odgovora u odnosu na pojedinačne varijable) odlučuje se po svim varijablama za taj odgovor. Spremnost organizacija (u kojoj ključni ljudi rade) za ulaganja u prevenciju vidljiva je kroz kategorije odgovora „potpuno točno“. Tim odgovorima pripada od 13.2% onih koji misle da je njihova organizacija spremna izdvojiti sredstva za programe zaštite i pomoći djeci do 31.8% onih koji smatraju da su članovi njihove organizacije uglavnom svjesni preventivskih programa u zajednici kao i to da članovi njihovih organizacija uglavnom mogu prepoznati vrste usluga u prevenciji. Ne treba zaboraviti da se iz prezentiranih podataka u Tablici 3. mora zaključiti kako je najmanje ispitanih ključnih ljudi bilo u kategoriji odgovora „nije točno“ iz čega se zaključuje da su ključni ljudi ipak više naginju ka zadacima koji bi njihove organizacije usmjerili ka većoj spremnosti sudjelovanja i povezanosti s drugim organizacijama u prevenciji poremećaja u ponašanju djece i mladih. Međutim, treba naglasiti da su najslabije procijenjene varijable kojima se identificira: slabija spremnost njihove

organizacije na izdvajanje financijskih sredstava za programe zaštite i pomoći djeci i mladima, slabija suradnja s drugim organizacijama u prevenciji u njihovoj zajednici, te manje rasprava o programima pomoći djeci u njihovim organizacijama.

Procjene razina uključenosti organizacija u različite načine potpore i pomoći djeci ili prevenciji poremećaja u ponašanju djece i mladih u posljednjih 12 mjeseci prikazana je u Tablici 4. Generalni uvid u podatke u navedenoj tabeli omogućava zaključak prema kojem su ispitivani ključni ljudi procijenili da se pomaci u posljednjih 12 mjeseci u stvari nisu dogodili ili da su ostali na istom. U toj kategoriji odgovora „nisu se promijenili ili su ostali isti“ po svim promatranim varijablama nalazi se od najmanje 55.6% do najviše 81.5% ispitanika. Malo ispitanika (od 1.3% do maksimalno ukupno 5.9%) procjenjuje veće ili manje smanjivanje različitih aktivnosti i funkcioniranja organizacija u prevenciji u posljednjih 12 mjeseci. Povećanje (malo i puno) funkcioniranja i aktivnosti u prevenciji, od strane organizacija u kojima rade ključni ljudi, procjenjuje od 12.5% do 41.1% ispitanika. Najveći pomaci percipirani od 32.5% do 41.1% ispitanika u posljednjih 12 mjeseci vidljivi su u: suradnji njihove i drugih organizacija u pružanju usluga djeci i mladima, poduzimanju zajedničkih projekata njihove i drugih organizacija u vezi prevencije poremećaja u ponašanju, izmjenama informacija između njihove i

Tablica 4. Procjena rada/funkcioniranja organizacija (u kojoj su zaposleni ključni ljudi) u prevenciji u posljednjih 12 mjeseci

Varijable	puno smanjila F / %	malo smanjila F / %	nije promijenila F / %	malo povećala F / %	puno povećala F / %
1. uključenost moje organizacije za rješavanje pitanja poremećaja u ponašanju se ...	4/2.6	0	104/68.9	28/18.5	15/9.9
2. izmjena informacija između moje i drugih organizacija po pitanju prevencije se ...	4/2.6	4/2.6	94/62.3	35/23.2	14/9.3
3. dijeljenje sredstava moje i drugih organizacija u cilju pomoći djeci se ...	4/2.6	3/2.0	99/65.6	35/23.2	10/6.6
4. suradnja moje i drugih organizacija u sponzoriranju događanja za djecu se ...	3/2.0	4/2.6	100/66.2	31/20.5	13/8.6
5. suradnja moje i drugih organizacija u pružanju usluga djeci se ...	2/1.3	3/2.0	84/55.6	43/28.5	19/12.6
6. poduzimanje zajedničkih projekata moje i drugih organizacija u vezi prevenciji se ...	3/2.0	6/4.0	90/59.6	36/23.8	16/10.6
7. prisutnost moje organizacije u medijima u vezi prevencije se ...	5/3.3	4/2.6	123/81.5	15/9.9	4/2.6

drugih organizacija po pitanju prevencije poremećaja u ponašanju.

Za procjenu razine spremnosti i mobilizacije zajednice za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih formirane su kompozitne varijable na način da su zbrojene sve čestice u upitniku koje su se odnosile na isti logički konstrukt. Kompozitna varijabla «osviještenost za prevenciju» sastoji se od 15 čestica koje su ispitanici procjenjivali na petodijelnoj skali Likertovog tipa, a sukladno tome se njezin raspon mogao kretati od 15 do 75. Kompozitna varijabla «znanje o prevenciji/programima» sastoji se od 8 čestica s petodijelnom skalom za procjenu slaganja. Varijablu «spremnost organizacija za prevenciju» čini 8 čestica, varijablu «organizacija u prevenciji u posljednjih 12 mjeseci» čini 7 čestica, a ove obje kategorije imaju pridruženu šestodijelnu skalu. U tablici 5. prikazana je deskriptivna statistika za sve 4 kompozitne varijable. Očite su vrlo velike varijacije u odgovoru ispitanika što je i očekivano jer nije riječ o homogenom uzorku koji na isti način vidi prevenciju poremećaja djece i mladih.

Kada bismo svaku od aritmetičkih sredina podijelili s brojem čestica u kompozitnoj varijabli, dobili bismo sjedeće rezultate: prosječan odgovor na kompozitnoj varijabli «osviještenosti za prevenciju» je 4.40, za «znanje o prevenciji/programima» je 3.65; za «spremnost organizacija za prevenciju» 3.55 dok je «organizacija u posljednjih 12 mjeseci» 3.31. Iz takvih se prosječnih odgovora ipak može vidjeti da je najviše ključnih ljudi osviješteno za prevenciju dok su im znanje i spremnost na akciju te poticanje drugih nešto slabije strane.

Iz Tablice 6. je vidljiva statistički značajna pozitivna povezanost među kompozitnim varijablama. Najveća povezanost vidljiva je između znanja o prevencijskim programima i spremnosti organizacija za prevenciju ($r=0.570$) te znanje o prevenciji/programima i osviještenosti za prevenciju ($r=0.478$). Znanje o prevenciji/programima i osviještenost za prevenciju čini se ključnim pokretačem promjena i u spremnosti organizacija za poduzimanje odgovarajućih aktivnosti za prevenciju kao i za pomake koji će se na bolje za prevenciju događati

Tablica 5. Kompozitne varijable

Kompozitne varijable	Minimum	Maksimum	Aritmetička sredina	Standardna devijacija
Osviještenost za prevenciju	53.00	75.00	66.0728	5.47369
Znanje o prevenciji/programima	10.00	40.00	29.2252	7.15465
Spremnost organizacija za prevenciju	12.00	40.00	28.4305	6.62270
Organizacije u prevenciji u posljednjih 12 mjeseci	12.00	35.00	23.1921	3.89994

Tablica 6. Korelacije među kompozitnim varijablama

	Osviještenost za prevenciju	Znanje o prevenciji/ programima	Spremnost organizacija za prevenciju	Organizacije u prevenciji u posljednjih 12 mjeseci
Osviještenost za prevenciju	1	.478**	.314**	.185*
Znanje o prevenciji/programima	.478**	1	.570**	.264**
Spremnost organizacija za prevenciju	.314**	.570**	1	.346**
Organizacije u prevenciji u posljednjih 12 mjeseci	.185*	.264**	.346**	1

Napomena: **p<0.01, *p<0.05.

u narednim vremenskim razdobljima. Navedeno potvrđuje nalaze kako se spremnost na prevenciju i mobiliziranje građana i ključnih ljudi na implementiranje preventivskih strategija/programa povećava ulaganjima u znanja/informiranja o prevenciji u nekoj lokalnoj zajednici te organiziranjem prevencije unutar i između različitih organizacija u zajednici. U slučaju ovog ispitivanja nije se radilo o znanjima iz preventivske znanosti i/ili prakse, nego o poznavanju onoga što se događa po pitanjima prevencije u njihovim zajednicama.

2. Rezultati t-testa

Po svakoj od formiranih kompozitnih varijabli, analizirano je da li se razlikuju odgovori muških i ženskih ispitanika. Kao što je vidljivo u tablici 7., razlike po spolu nađene su samo za kompozitnu varijablu «osviještenost za prevenciju» te «znanje o prevenciji i programima». Ključni ljudi se po spolu nisu razlikovali u odgovaranju na čestice iz kategorije «spremnost organizacije za prevenciju» te «organizacije u prevenciji posljednjih 12 mjeseci».

Prema rezultatima t-testa navedenim u tablici 7. proizlazi da ženski ispitanici tj. žene ključni ljudi, za razliku od muških ispitanika, imaju veću osviještenost o potrebi pomoći i zaštite te prevenciji poremećaja u ponašanju djece i mladih u njihovim zajednicama. Također, ženski ispitanici izvještavaju o većem poznavanju „prostora“ prevencije koji je određen: svjesnošću o postojanju preventivnih programa, poznavanju tko provodi programe prevencije, znanju o tome koji su to programi i želji da nauče

više o programima prevencije, poznavanju tijela koja postoje u gradskoj upravi po pitanju prevencije, zainteresiranošću za aktivnim uključivanjem u poboljšavanje programa prevencije ...od muških ispitanika - ključnih ljudi. Takvi rezultati su donekle zanimljivi, posebice zbog činjenice da je udio žena u uzorku 35.1%. Isto tako, uzorak je prigodan i već tijekom regrutiranja ključnih ljudi bilo je očito da su žene uglavnom bile vezane uz ključna mjesta u udrugama, dok ih gotovo nije niti bilo na mjestima ravnateljica škola, funkcijama izvršnih i predstavničkih tijela vlasti, ali ni u gospodarskom sektoru. Iz značajnih razlika po spolu nameće se zaključak da je tradicionalna ženska uloga vezana uz brigu za djecu i njihov odgoj još uvijek dominantna. Opisano se vidi iz radnih mjesta odakle dolaze žene ključnih ljudi - udruga: zasigurno su već odabirom zanimanja orijentirane na pomaganje, djecu i obitelj, osjetljivije su na probleme društva i imaju više znanja za organiziranje prevencije. Prema dobivenim rezultatima, od ovih ključnih ljudi koji su uključeni u istraživanje, žene će prije biti te koje će pokrenuti razna pitanja prevencije, vjerojatnije je da će biti informiranije i spremnije na osobni doprinos. Prema istraživanju provedenom 2004. godine u Velikoj Gorici (255 ključnih ljudi, upotrijebljen isti upitnik kao i u ovom istraživanju) žene više nego muškarci percipiraju rizične čimbenike u lokalnoj zajednici te pokazuju veću osjetljivost za probleme društveno neprihvatljivog ponašanja. Isto tako nađeno je da su žene spremnije od muškaraca na konkretno djelovanje i izravno sudjelovanje u programima za djecu i mlade (Mataga Tintor, 2006).

Tablica 7.

	Spol	N	M	SD	t-test	df
Osviještenost za prevenciju	M	98	64.84	5.41	-4,09**	118
	Ž	53	68.36	4,81		
Znanje o prevenciji/ programima	M	98	28,15	7,42	-2.69*	123
	Ž	53	31,21	6,24		

Napomena: **p<0.01, *p<0.05

Uz analize vezane uz spol ispitanika, analizom varijance provjerili smo utjecaj dobi, no nisu pronađene nikakve razlike među ključnim ljudima različite dobi.

Isto tako, provjeravalo se odvajaju li viši stupanj obrazovanja (fakultet ili viša škola) po nečemu te ključne ljude od onih koji su završili samo srednju

školu. U uzorku ovih ključnih ljudi obrazovanje nije imalo nikakvu ulogu u iskazivanju osviještenosti za prevenciju, znanja o prevenciji ili pak spremnosti njihove organizacije. Zanimao nas je i utjecaj političkog angažmana, no čini se da ključni ljudi na političkim položajima imaju iste poglede na prevenciju kao i ljudi koji su vezani uz stručni angažman.

DISKUSIJA I ZAKLJUČAK

S obzirom na dominantno korištene deskriptivne analize rezultata sa svrhom detaljnog opisanja stanja, potrebno je istaknuti nužnost opreza u zaključivanju. Držimo da ovakvi rezultati predstavljaju samo smjernice za daljnja istraživanja. Kao što je već ranije naglašeno, uzorak ključnih ljudi koji su bili sudionici ovog istraživanja je prigodan. Ključni ljudi nisu izjednačeni po spolu, više od 40% ispitanika je starije od 50 godina (što je i logično jer mlađi ljudi baš i ne mogu doći do neke vodeće pozicije u društvu), nisu ravnomjerno zastupljeni svi lokaliteti Istarske županije niti se moglo voditi računa o pravilnoj zastupljenosti svih vrsta institucija. Naime, čini se da je proces regrutiranja ključnih ljudi nešto kompliciraniji nego je situacija s ostalim ispitanicima: nužno je imati ulaz u neku instituciju, uglavnom je riječ o vrlo zaposlenim građanima, a očekivano je i da će njihovi odgovori pokazivati veću tendenciju ka socijalno poželjnom odgovaranju budući da je to njihova uloga.

Kada se planiraju sustavna ulaganja u prevenciju, pogotovo onu temeljenu na zajednici, uobičajeno je da se izaberu ključni ljudi koji prolaze edukacije prije svih početaka implementacije bilo kojeg ulaganja u prevenciju (Hawkins, Catalano, Arthur, 2002). To nije učinjeno s uzorkom ključnih ljudi

u ovom istraživanju, ali je edukacija bila sastavni dio realizacije projekta na način da su stručnjaci uključeni u Koaliciju za prevenciju, koja je formirana u dogovoru s ključnim ljudima uključenih lokalnih zajednica, prolazili više razina edukacija tijekom rada na ovom projektu (vidi Bašić, Ferić Šlehan i Grozić-Živolić, 2008, u ovom broju časopisa str. 109)

Primjenom Upitnika za ključne ljude u zajednici željelo se procijeniti spremnost ključnih ljudi za angažman u preventivnim aktivnostima te promotriti mogućnosti za njihovu mobilizaciju. Upravo analizom svake pojedine čestice i uvažavanjem individualnosti svakog regrutiranog ključnog čovjeka, pokušala se uvažiti uloga svakog pojedinca. Slijedom svega navedenog, opisani su rezultati doprinos monitoriranju stanja u Istarskoj županiji i važan dio cjelokupnog procesa postavljanja modela prevencije. Ključni ljudi trebaju biti glavni dionici cijelog tog procesa, možda ne kao glavni sudionici, ali zasigurno kao oni koji osiguravaju ljudske i financijske resurse, formiraju političku volju te na neki način svojim zalaganjem daju primjer ostalim članovima zajednice.

Sve navedeno u ovom radu jasno ukazuje na potrebu provođenja još puno ovakvih istraživanja (do sada su izuzetno rijetki) i primjenu njihovih rezultata u prevencijsku praksu lokalnih zajednica. Dobra spremnost i odgovarajuća mobilizacija koju je moguće procijeniti kroz doprinos ključnih ljudi (definiranih i ovim istraživanjem), ali isto tako i kroz stručnu i drugu javnost/dionike kao zagovaratelje prevencije rizičnih ponašanja djece i mladih omogućit će veću učinkovitost preventivnih strategija za koje se pojedine lokalne zajednice opredijele.

LITERATURA

- Bašić, J. (2005): Lokalna zajednica u prevenciji ovisnosti i drugih rizičnih ponašanja - primjer Istrske županije. U: Zbornik radova sa stručne konferencije s međunarodnim učešćem: Borba protiv ovisnosti - borba za zdravu obitelj, Pula 19. - 22. rujna 2004, 104-113.
- Bašić, J., Ferić Šlehan, M., Kranželić Tavra, V. (2007): Zajednice koje brinu - model prevencije poremećaja u ponašanju: Epidemiološka studija - mjerenja rizičnih i zaštitnih čimbenika u Istarskoj županiji. Istarska županija i Sveučilište u Zagrebu Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet. Pula- Zagreb.
- Bašić, J., Ferić Šlehan, M., Kranželić Tavra, V. (2007a): Zajednice koje brinu - model prevencije poremećaja u ponašanju: Strategijska promišljanja, resursi i programi prevencije u Istarskoj županiji. Istarska županija i Sveučilište u Zagrebu Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet. Pula-Zagreb.
- Bašić, J., Novak, M., Grozić-Živolić, S. (2008): Percepcija rizika i potreba zajednice: percepcija građana i ključnih ljudi u Istarskoj županiji. *Kriminologija i socijalna integracija*. 16, 2, 85-96.
- Chilenski, S.M., Greenberg, M.T., Feinberg, M.E. (2007): Community Readiness as a Multidimensional Construct. *Journal of Community Psychology*. 35, 3, 347-365.
- Feinberg, M.E., Greenberg, M.T., Osgood, D.W., Anderon, A., Babinski, L. (2002): The Effects of Trauning Community Leders in Prevention Science: Community That Care in Pensilvania. *Evaluation and Program Planing*. 25, 245-259.
- Hawkins, J. D., Catalano, R. F., Arthur, M. W., (2002): Promoting Science-based Prevention in Communities, *Addictive Behaviors*. 27, 951-976.
- Kim-Ju, G., et al., (2008): Community Mobilization and Its Application to Youth Violence Prevention, *American Journal of Preventive Medicine*. 34, 3, S5-S12. <http://www.sciencedirect.com>
- Loue, S., Lloyd, L.S., O'Shea, D.J. (2003): *Community Health Advocacy*. Kluwer Academic/ Plenum Publishers. New York, Boston, Dordrecht, London, Moscow.
- Mataga Tintor, A. (2006): Razlike u percepciji loklane zajednice i prevenciji poremećaja u ponašanju između ključnih ljudi s obzirom na spol. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*. 42, 2, 83-100.
- Oetting, E.R., Donnermeyer, J.J., Plested, B.A. Edwards, R.W., Kelly, K., Beauvais, F. (1995): Assessing Community Readness for Prevention. *International Journal of Addictions*. 30, 659-683.
- Osborn, G., Malig, R., Calamba, R.,(2007): PEACE Builds Community Capacity: Are We Ready? http://www.peaceguam.org/docs/presentations/Community_Readiness.pdf
- Spajić-Vrkaš, V., Kukoč, M., Bašić, S. (2001): *Interdisciplinarni rječnik. Obrazovanje za ljudska prava i demokraciju*. Hrvatsko povjerenstvo za UNESCO. Zagreb.
- www.westcapt.org - Community Readiness- Western Center for the Application of Preventive Technologies (22.10.2008.)
- www.open.org/westcapt/crsurvey.htm - Community Key Leader Survey (22.10.2008.)
- <http://captus.samhsa.gov/resources/bp/steps1/survey.cfm> - Community Key Leader Survey (22.10.2008.)
- http://www.peaceguam.org/docs/presentations/Community_Readiness.pdf (21.10.2008.)
- <http://www.sciencedirect.com> (14. 10. 2008.)
- http://www.hcpartnership.org/Publications/comm_mob/htmlDocs/prepareMobil/prepareMobil_sum.htm

READINESS AND THE MOBILIZATION OF THE LOCAL COMMUNITY FOR PREVENTION OF CHILDREN AND YOUTH RISK BEHAVIORS: THE PERSPECTIVE OF KEY PEOPLE IN ISTRIA COUNTY

Josipa Bašić

Miranda Novak

Department of Behavioral Disorders
Faculty of Education and Rehabilitation Sciences
University of Zagreb

Sonja Grozić-Živolić

Administrative Department for Health and Social Care
Region of Istria
Pula

ABSTRACT

This paper elaborates the results found by the implementation of an instrument - "Questionnaire for key people" that are showing a level of a key people's readiness and possibilities for mobilization for prevention of behavioral disorders and risk behaviors of children and youth in 12 local communities in Istria County. The aim of the paper was to analyze the opportunities for community mobilization through key people's readiness by analyzing their capacities and answers to the question if they are ready to be a promoters of prevention in Istria County. The results are a part of a survey "Communities that care as a model of prevention of behavioral disorders" that was conducted in spring 2004. The sample was made by the key people of local communities (N=151). Results were shown through absolute and relative frequencies for four observed areas: awareness for prevention, knowledge about prevention and prevention programs, readiness for prevention of a key people's working organizations and key people's estimation of their working organization in prevention readiness in the last 12 months. The gender differences in the results were tested with t-test.

The results are showing that there is a relatively high awareness of a key people for prevention. However, at the same time 80% of key people involved in the survey are not interested in active improvement of existing prevention programs in their communities, they perceive that their working organizations are less ready to give financial support to the programs of protection and help to children and youth and to collaborate with other prevention organizations in their communities as that their working organizations have a less discussions on programs for child support. It was also found that in the period of 12 months situation at the working organizations haven't been changed significantly. According to the gender differences in the results, it was found that the female key people are more aware of a need for help and protection of children and youth and prevention of behavioral disorders of children and youth in their communities.

Key words: *readiness, mobilization, community, key people, prevention of a behavioral disorders, prevention of a risk behaviors of children and youth*